

Секція 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

УДК 330. 35

Людмила Артеменко, к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто теоретичні засади якісного економічного зростання України. Обґрунтовано безальтернативність переходу національної економіки на інноваційний шлях економічного зростання.

Ключові слова: інноваційний розвиток, людський капітал, якісне економічне зростання, структурні зміни економіки.

Luidmyla Artemenko

BASIC LINE OF GUARANTEE QUALITATIVE ECONOMIC GROWTH IN UKRAINE

Abstract. Examine the theoretical conceptions of qualitative economic growth in Ukraine. No alternative to transition of the national economy on an innovative path of economic growth has been grounded.

Keywords: innovative development, human capital, qualitative economic growth, structure measuring of economy.

Для України забезпечення якості зростання є ключовим питанням розвитку, вирішення якого припускає подолання надмірної соціальної диференціації, вирішення проблем бідності й зниження тривалості життя, обмеження надмірної експлуатації природного потенціалу національної економіки, забезпечення переходу на інноваційний шлях розвитку й формування інституційного середовища, яке стимулює такий розвиток.

Протягом останнього десятиріччя у світовій економічній літературі опубліковано низку якісно нових теоретичних моделей, у яких здійснено спроби обґрунтувати технологічні зміни, які індукують зростання економіки на якісній основі. Принципова відмінність цих моделей полягає у тому, що їх виробнича функція у тій чи іншій формі містить нову складову – людський капітал, який характеризує обсяги наукових знань і практичного досвіду, що накопичені людьми в процесі навчання та безпосередньо виробничої діяльності. Так, Нобелівський лауреат Р. Лукас стверджував, що людський капітал, подібно до природного та основного, є окремим фактором економічного зростання, його акумулювання та ефективного використання є передумовою підвищення життєвих стандартів, дослідник П. Ромер математично довів гіпотезу, що темпи економічного зростання перебувають у прямій залежності від інвестицій у цей фактор. Отже, визначальним чинником радикальних інноваційних зрушень у світовій економіці є інвестиції у людський капітал.

Незважаючи на позитивну економічну динаміку в Україні упродовж останніх десяти років, продуктивність української економіки залишається вкрай низькою, як загальний обсяг ВВП, так і питома його величина у розрахунку на душу населення поки не досягли до кризового рівня 1990 р. Про що свідчить показник ВВП на одну особу, величина якого складала станом на 2011 р. лише 6,3 тис. доларів і в Європі випереджає лише Молдову (за даними британського журналу «The Economist»). Серед регіонів

лідером є м. Київ – 61,5 тис. грн. ВВП на одну особу, Тернопільська область посідає останнє місце серед областей – 9,7 тис. грн., що у 2 рази менше, ніж у Гондурасі.

Слід зауважити, що до останнього часу зростання ВВП в Україні відбувалось шляхом нарощення обсягів виробництва в традиційних галузях економіки, головним чином обробній промисловості. У той час, коли традиційні чинники економічного зростання, що спираються переважно на мобілізацію ресурсів, нагромаджених за тривалий період спаду в економіці у минулому, практично вичерпалися, а належних структурних змін економічної системи, які стимулювали б інвестиційно-інноваційне відтворення нових ресурсів, не відбувається. Така ситуація є загрозовою в цілому для економічної безпеки держави й істотно підвищує ризики входження національної економіки до стадії перманентної економічної стагнації з поступовим переростанням, зважаючи на існуючі інфляційні процеси, у стадію стагфляції.

Нині в економічній науці обговорюється питання про шляхи подальшого вдосконалювання економічних реформ, що проводяться. При цьому теза про необхідність досягнення не стільки кількісного економічного зростання, скільки якісного є незаперечною. У зв'язку з цим все більшої актуальності набувають питання, пов'язані з визначенням факторів, що впливають на досягнення якості економічного зростання. Дотепер це питання є дискусійним.

Незаперечним є той факт, що структурні зміни економіки, спрямовані на розвиток наукомістких галузей та інформаційних технологій, стають запорукою в досягненні якісного економічного зростання. У свою чергу, новітні наукомісткі технології стають факторами економічного зростання тільки за умови наявності відповідних людських ресурсів, навичок, компетенції, знань. Саме знання створюються людьми в результаті досліджень і впроваджуються в людське життя у вигляді нових технологій. При цьому рівень знань і кваліфікація їх носія, тобто «людський капітал», у сучасному світі все більшою мірою залежать від інвестицій в освіту, охорону здоров'я, соціальне забезпечення, що змінює підхід від розгляду людини як суб'єкта інвестицій до людини як об'єкта інвестицій.

Основною тенденцією, що визначає сучасну структуру економік розвинених країн, стає розвиток сфер і секторів, що ґрунтуються на застосуванні знань і творчих здібностей людини; а економічне зростання, що характеризується підвищенням ефективності економіки на основі вкладень у людину як виробника й споживача всього доступного спектра матеріальних та духовних багатств, набуває нової якості.

Все вищезазначене може слугувати підтвердженням безальтернативності для України інноваційного поступу. У журналі «Forbes» опубліковано рейтинг 10 найгірших економік світу у 2011 році, в якому зі 177 країн світу, Україна посідає 4 місце знизу (перед Вірменією, Гвінеєю та Мадагаскаром). Фактично, Україні за рівнем економічного та соціального розвитку, з-поміж постсоціалістичних країн Східної Європи, відводиться місце регіонального аутсайдера.

Для подолання такого стану вкрай необхідними є пришвидшена розбудова національної інноваційної системи на основі довгострокових технологічних прогнозів, державне стимулювання інноваційної активності бізнесу, створення в країні першокласних університетів світового рівня. З метою вирішення зазначених проблем, можна сформулювати такі основні напрями реформування якісно нової структури розвитку економіки регіонів:

- здійснення прогресивної структурної перебудови національної економіки, що сприятиме досягненню держави високого конкурентного статусу і забезпечення високих життєвих стандартів;

- структуроутворюючим фактором суспільного відтворення повинен стати фактор інформації, а також людський капітал як носій інформації;

- випереджальний розвиток індустрії високих технологій, що ґрунтується на інтелектуальній і творчій праці людини, що сприятиме зростанню частки інженерно-технічних і дослідницьких працівників на фірмах та престижу розумової праці.

УДК 334.784

Ірина Бендерська, аспірант

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА В ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розкрито роль та значення організаційно-економічної культури в діяльності машинобудівних підприємств в цілому та розглянуто особливості впливу культури на кожен управлінську ланку підприємства зокрема.

Ключові слова: *організаційно-економічна культура, підприємство, персонал, організація.*

Iryna Benderska

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC CULTURE IN ACTIVITY OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

Abstract. The role and importance of organizational and economic culture of the engineering industry, and the peculiarities of the influence of culture on each chain management company in particular.

Keywords: *organizational-economic culture, business, personnel, organization.*

Мета формування організаційно-економічної культури на підприємстві полягає у забезпеченні високої прибутковості підприємства за рахунок максимізації ефективності менеджменту та якісного поліпшення діяльності підприємства в цілому [2] за допомогою:

- удосконалення управління людськими ресурсами;
- формування у працівників ставлення до свого підприємства як до сучасного європейського виробничого реформування (своєї другої домівки);
- розвитку здатності як в ділових, так і в особистих відносинах, спиратися на встановлені норми поведінки, вирішувати будь-які проблеми без конфліктів;
- розроблення нового механізму розвитку організаційно-економічної культури.

На даний час в економічній літературі є багато визначень поняття організаційно-економічної культури. Враховуючи усі недоліки та протиріччя пропонуємо трактувати організаційно-економічну культуру як комплекс соціальних та економічних чинників, що впливають на розвиток діяльності машинобудівних підприємств.

Оскільки організаційна культура впливає на весь особовий склад підприємства – від інституціонального до технічного рівня управління, тому необхідно враховувати, що вона відіграє певну роль у діяльності та житті кожної людини [4]:

- для власника підприємства – це один із способів самореалізації;
- для менеджерів – це стимул до самоорганізації і орієнтир для дотримання встановленого розпорядку;
- для працівників – умови праці та діяльності на підприємстві.

Культура організації відображає цінності, норми поведінки, які сформувалися під управлінським впливом історії розвитку організації. Вона несе в собі, як основу, риси національної культури тієї країни або регіону, в якій існує підприємство. Але не варто